ఆ వం త !

అయ్యా/ అమ్మా !

పాతికేళ్ళ కిందట నా వయస్సు ముప్ఫయ్ ఏళ్ళు. నా ముప్ఫయ్యో ఏట — మీకూ — తెలిపిన సంగతే; నేను మద్రాసులో ఉన్నాను.

అసలూ - అది కాదు సంగతి !

"సర్వజ్ఞ నామ ధేయము

శర్వునకే, రావుసింగ నరపాలునికే

యుర్విం జెల్లును, తక్కొరు

సర్వజ్ఞుండనుట, కుక్క సామజ మనుటే !"

ఎవరు చదివారో గుర్తు లేదు గానీ, ఆ పద్యం చదివి, వో అక్షరాన్ని అటూ ఇటూ మార్చి, మళ్ళీ చదివి, అందులోని చమత్కారాన్ని చెప్పుకుంటూ పోయారు రాయన.

శాస్త్రిగారు — అదే — రామకృష్ణశాస్త్రి గారు — గట్టిగా సిగిరెట్టు లాగి, సవాదుగా పొగ వదులుతూ సాభిప్రాయంగా నా వేపు చూశారు. ఆ చూపుకు అర్థమేమిటంటే —

"నాయనా! అలాంటి పజ్జాలు నీకేమన్నా వచ్చునా ? వస్తే గిస్తే చదవరాదా?" అని.

శ్రీరంగం నారాయణబాబు గారు కూడా నా వేపు చూశారు. మా ధనికొండ హనుమంతరావు, ఈలోగా వేయించిన వేరు సెనగలు — కాయలు సుమా — తెప్పించారు.

"తగిన మగవాని కౌగిటం దవిలియున్న
అళిచికుర యౌవనమ్మది యౌవనమ్ము
తగని మగవాని కౌగిటం దవిలియున్న
అళిచికుర యౌవనమ్మది —యౌ—వనమ్ము

"అన్నానో లేదో 'భేషో భేషు' అంటూ వెన్ను చరిచారు మల్లాది శాస్త్రిగారు.

శ్రీరంగం నారాయణబాబుగారి కళ్ళు వో క్షణం పాటు 'జిల్లు' మని మెరిశాయి.

"మరేమనుకొన్నారు — మావాడంటే! అక్షరాలా — శాస్త్రిగారూ ! — మావాడేనండీ!" అంటూ ఇంతలా ఉబ్బి పోయాడు మా ధనికొండ.

అదిగో — ఆతరువాత జరిగిన చర్చ — ఈ కథకు మూల బీజం అయిందండీ !

"పద్యాల్లో ఇలాంటి చమక్కులు చాలా చాలా చూపించ వచ్చు గానండీ శాస్త్రిగారూ, వచనంలో కుదరదండీ" అని నిక్కచ్చి చేసుకొని, నా వేపు చూసి, శాస్త్రిగారివేపూ చూసి, ఏదో అనుమానం లోపల మసకలాడగా, "కుదరదేమో ననుకొంటా నండీ!" అని వాక్యాన్ని కాస్తంత దిద్దుకొన్నారు నారాయణబాబు!

చెప్పాగదూ — మల్లాది శాస్త్రిగారు చెప్ప వలసినదంతా చూపులతోనూ, చిరునవ్వులతోనూ చెబుతారని!

"అసలు మనం ప్రయత్నం చేయాలి గదా బాబుగారూ! చేశాక — మనకు సాధ్యం కాకపోతే అప్పు డంటాం— 'మనకు సాధ్యం కాదండీ' అని. అస్సలు మనం ప్రయత్నించకనే పోతిమి. అలాంటప్పుడు 'కుదరదు' అనుకోవడమూ తప్పే, 'కుదరదేమో' అనుకోవడమూ తప్పే!" అన్నాను నారాయణ బాబుగారితో.

ఈ అనడ ముందే — కాస్త గొంతు పెంచే అని ఉంటాను. అంతో ఇంతో రోషంతోనూ అని ఉంటాను.

ఎందుచేతనా ?

ఆ వయస్సు అలాంటిది!

ఆ క్షణాన మనస్సులో నాటుకున్నదండీ ఈ కథా బీజం !

మొదణ్ణించీ నాకో దిక్కుమాలిన అభ్యాసముంది. కలం పుచ్చుకొని 'ఏం రాయడం ? ఎలా రాయడం ?' అని ఎప్పుడూ ఆలోచించను. ఏం రాయవలసిందీ, ఎలా రాయవలసిందీ లోపల ఎప్పుడో ఖరారయి పోయి ఉంటుంది. చేయవలసిం దేమిటంటే— లోపల ఉండి పోలేక, నన్ను కకావికలు చేసి పారేసే దాన్ని కాగితాల మీదకు వడ్డించడం. ఈ వడ్డన ఒక్కోసారి సద్యోగర్భంలా చటుక్కున జరిగి పోతుంది. ఒక్కొక్క సారి అడక్కండి — ఏళ్ళూ పూళ్ళూ పడుతుంది.

మరో దిక్కుమాలిన అలవాటేమిటంటే — ఆ కథకు మంచి 'శీర్షిక' దొరకాలి. కథ యావత్తూ పండి, పక్వమయి, సిద్ధంగానే ఉంటుంది. కానీ శీర్షికోదయం జరగదు. అదేదో జరిగిందాకా — కథ రాదు.

అదృష్టవశాత్తూ — ఈ కథకు ఆ ఇబ్బంది కూడా లేకుండా పోయింది. ముందుగా 'ఆలవింత' అని రాశాను. అయితే 'ఆవలింత' ను 'ఆలవింత' గా మార్చడం నా కెందుకో నచ్చలేదు. అందుకని 'ఆవంత' గా దాన్ని సవరించాను.

అయ్యా, అమ్మా!

'ఆవంత' కథాక్రమం ఔట్టిదనిన —

సందేహం లేదు. చలమయ్య చాలా పెద్ద మనిషి. ఆలోచించిగానీ మాటను పెదవి మీదికి రానీయడు. వచ్చిందా — హరిహరాదులు అడ్డమొచ్చినా దానికి తిరుగు చెప్పడు. 'మాట నిలబెట్టుకోవడం' అన్న లక్షణం— అసలా వంశంలోనే ఉంది. చలమయ్య తండ్రి బసవయ్య. ఆయన అక్షరాలా బసవదేవుడే ! అప్పుడెప్పుడో ఆ వూళ్ళో సత్రం కట్టిస్తా నన్నాడట. ఆయనకు నీలిమందు వ్యాపారంలో చావు దెబ్బ తగిలింది. అయినా బసవయ్య గారు ఆడిన మాట తప్పలేదు. నష్టంలో నష్టంగా ఆయనగారు నాలుగెకరాల పాటి పొలం అమ్మేసి, కొండ వాలునే తన పేరు మీదుగా సత్రం కట్టించేశాడు.

తండ్రి పేరును చలమయ్యగారు నిలబెట్టడమే కాదు, ఇంకా పెంచేశారు కూడా. ఆ సత్రం దాపులోనే చలమయ్య బావి తవ్వించారు. ఆ సత్రానికి తనో నాలుగెకరాల పొలం — అదీ పాటి పొలమే — దానంగా రాసేశారు. ఆ పొలంమీది అయివేజుతో 'సదాచారం' నడిపే ఏర్పాట్లు చేశారు.

అలాంటి చలమయ్య కూతురు పెళ్ళి విషయంలో మాట తప్పుతాడా ? కూతురు ఒంటిమీది బొలతొడుగుల్ని గురించి

వియ్యాంకునితో చెప్పడంలో తభావతు లొచ్చాయిట. అవతలివారు యాగీకి దిగారు.

"అప్పుడన్నదే, ఇప్పుడూ అంటున్నాను. పిల్లదానికి 'వడ్డాణం' ఉన్నదన్నానే గానీ 'గజ్జెల వడ్డాణం' ఉన్నదనలేదు" అన్నాడు చలమయ్య.

"మాకు — అలాగెలా వినిపించిందయ్యా మరి?" అన్నారు అవతలివారు.

"నే నన్నదానికి నేను జవాబుదారీగానీ, మీరు విన్నదానికి నే నెలా జవాబుదారీ తీసుకోంటానయ్యా? మీరు వేయి వింటారు-లక్ష వింటారు. మరి నేనేం చేయనూ?" అన్నాడు చలమయ్య స్థిమితంగా.

"మీ ఇంట్లో — అస్సలు గజ్జల వడ్డాణమే లేదా?"అన్నాడు వియ్యాంకుడు, అనుమానంలోకి పడిపోతూ.

"ఉంది. ఉంది గానీ, అది మా ముసల్దాని సొత్తు. ఈ ఇంటి పెద్ద కోడలే దాన్ని పెట్టుకోవాలి గానీ ఇంటి ఆడపడుచులు కారు. ఈ ఆనవాయితీ చాలా కాలంగా మా ఇంటా వంటా ఉన్నదే!" అన్నాడు చలమయ్య, తలగుడ్డ తీసి దులిపి, భుజంమీద వేసు కొంటూ.

మేళాలు ఆగిపోయాయి. వచ్చిన వారందరూ దిక్కు తోచక నిశ్చేష్టులై చూస్తున్నారు. ఈ ఒక్క సంగతీ తేలితే ఇక సూత్ర ధారణం జరిగి పోతుంది.

"పోనీండి బావగారూ! వడ్డాణం ఎలానూ ఇస్తున్నారు. ఇక గజ్జల దగ్గరా మనం పేచీ పడవలసింది? తరవాత ఇస్తాననండి— కార్యం జరిగిపోతుంది" అని సలహా ఇచ్చా రెవరో.

"అన్న మాట మీద నిలబడా లయ్యా! కావాలని ఇప్పుడు అడగమనండి. ఇచ్చేస్తాను. అంతేగానీ, బాల తొడుగుల్లోనే గజ్జల వడ్డాణం కూడా ఉన్నదని వారు బుకాయిస్తే —ఇహ—కుదరదు. నే నా మాట అనలేదు — ముమ్మాటికీ చెబుతున్నాను అ—న— లే—దు. నా మాటలో 'ఆవంత' తేడా ఉంటే నన్ను బోల్లో చెయ్యేసి నిలబెట్టి మరీ కడిగేయండి! అంతేగానీ—మనుషుల్ని ఇరుకుల్లో బిగించేసి, దత్తి తీర్చుకోడం నా వంశంలోనే లేదు" అన్నాడు చలమయ్య భగ్గురుమని మండిపోతూ.

నలుగురూ కలగజేసుకుని అవతలి వారికి సర్ది చెప్పి సూత్రధారణం చేయించారు.

సందేహం లేదు. చలమయ్య చాలా పెద్దమనిషి. ఆలోచించి గానీ మాటను పెదవి మీదికి రానీడు. వచ్చిందా— హరిహరాదులు అడ్డమొచ్చినా ఆ మాటకు ఆవ(గింజ)ంత తేడా రానీడు.

* * * *

అప్పారావు చిరాకుపడుతున్నాడు. చిన్నవాళ్ళ మీద గావు కేక లేస్తున్నాడు. పెద్దవాళ్ళను, ఏమీ అనలేక — ఆ కోపం నా లాంటి వాళ్ళ మీద చూపిస్తున్నాడు. వాడేదో అన్నాడని కాదు గానీ అసలు మాకుమాత్రం బుద్ధీ జ్ఞానం ఉండక్కర్లా! రెండు మాసాల కిందట — పనిమాలా అందర్నీ పిలిచి, ఫలానా రోజున మొదటి రిహార్సల్ జరుగుతుందనీ, అప్పటికి అందరికీ పోర్షన్లు

రావాలనీ మా అప్పారావు చిలక్కి చెప్పినట్లు చెప్పాడు. 'సరే' నన్నాం. సగానికి సగం మందికి పట్టుమని పది డైలాగ్స్ కూడా రా లేదు.

"ఇలాగయితే లాభం లేదురా! మనం పండక్కి నాటకం ఆడలేం! పోనీ మానేద్దామంటావా? ఎవడికో పుట్టిన బిడ్డ కింద, మన సమాజం ఉండడం నా కిష్టం లేదు" అన్నాను, పుస్తకాన్ని నేలకేసి విసిరేస్తూ.

కాస్సేపాగి నేనే అన్నాను—

"పోనీ ఇంకోపని చేద్దాం! ఇదే మొదటిసారిగనుక, మరీ అంతలా బిగదీసుకు పోకూడదు. ఎవరెవరికి ఏ యేసీన్స్ వస్తాయో తెలుసుకొందాం! అంతవరకూ రిహార్సల్ వేద్దాం. కొంతగాక పోయినా, కొంతయినా నాటకం నలుగుతుంది. రెండో రిహార్సల్ వారం పది రోజుల్లో ఏర్పాటు చేద్దాం. నువ్వన్నట్లు (పాపం!అసలు వాడేమీ అనలేదండీ) ఆ రోజు కూడా పోర్షన్ రానివాళ్ళను నాటకంలోంచి లాగి పారేద్దాం! ఏమంటావ్?" అన్నాను అప్పారావును చల్లబరిచే ఉద్దేశంతో.

"ఏదోలా అఘోరించండి! నే నిక్కడ కూచుంటా. మీ ఇష్టం వచ్చిన సీన్స్ తగలెయ్యండి ... అంతా అడవా సరుకు దొరికింది" అని గొణుక్కున్నాడు అప్పారావు.

ఏదోరకంగా అప్పారావు దారికొస్తాడన్న నమ్మకం నాకుంది. మా చేత నాటకం ఆడించడమన్నది వాడి జీవిత లక్ష్యం కాదు. 'దర్శకత్వం: ఫలానా!' అని పేరు తెచ్చుకోవడమే అప్పారావు జీవిత లక్ష్యం. ఈ లక్ష్య సాధనకు మేం ఉపయోగపడతామను

కున్నాడు గనక, మా చేత నాటకం వేయిస్తున్నాడు. మేం 'కా' దన్నా మనుకోండి — ఇంకో సమాజాన్ని పట్టుకొంటాడు. అప్పారావు సంగతి నాకు తెలినిదేమీ కాదు.

ఆరాతీ స్తే నాలుగోరంగంలోని, రెండోసీనులో ఉండే పోర్షన్లు కంఠతా వచ్చినట్లు తేలింది.

ఆ సీను ఎలా ప్రారంభ మవుతుందంటే...

అంతకుముందు సీనులో మహారాజుగారు సకల సైన్యాలతో యుద్ధానికి బయలుదేరి వెళ్ళి పోయారు. ఆ ప్రభువులుంగారు రణోత్సాహంతో బయలుదేరబోయే ముందు, అపశకునాలు ఎదు రవుతాయి. అయినా, వారు వినరు. శత్రురాజుతో జరిగిన ఘోర సమరంలో రాజుగారు తీవ్రంగా గాయపడ్డారు. ఆ వార్త మహా రాణికి తెలిసింది. ఇదీ జరిగిన కథ.

తెర లేవగానే మహారాణీ జుత్తు విరబోసుకుని ఒక మూలగా ఒదిగి కూచుని ఉంటుంది. అప్పుడే పదహారేళ్ళ వయస్సుగల ఆమె కుమారుడు రంగప్రవేశం చేస్తాడు. వస్తూనే తల్లిని చూసి, ఆమె కన్నీటిని తుడుస్తాడు. తుడిచిందాకా ఒక్క డైలాగ్ లేదు. తుడి చాక — ప్రేక్షకుల వైపు తిరిగి చేయి చాపి సంభాషణను ప్రారంభిస్తాడు — ఇలాగా!

"జననీ! అవక్ర పరాక్రమోపేతుడైన మగధ భూపతి తనయ యుద్ధ వార్తలు విని కంట తడి పెట్టినదన్న యపకీర్తిని మన వంశమునకు రానీయకుము. ఆ నాగాధీశుడెంత? వాని సైన్య మెంత? నన్ను బాలకుడని భావించకుము. మాతులుంగ, లుంగ, లవంగ, చూత కేతకీ, భల్లాటకామ్ర విపినములనైన జొచ్చి, మదీయ

బాహుబల దర్పముతో ఆ నాగుని పీచమడచి, దంతముల నూడ బెరికి, కాలు సేతులు బంధించి నీ పాదముల కడ నుంచనిచో నా జన్మమెందులకు తల్లీ! కాల్పనా? నాగుని కవోష్ణ రుధిరధారలతో నీ పాదాబ్జముల నభిషేకింతునని — ఇదె — ప్రతిజ్ఞ సేయు చున్నాడ. 'ఆ వంత' ను నీ చెంత చేరనీయకుము — ఇదె వేడలు చున్నాడను. ఓరీ! ఎవడురా అక్కడ? వాయు వేగ మనోవేగముల నధక్కరించు మదీయ జవనాశ్వమును సుసజ్జితము కావింపుము! నేనిదె వచ్చుచున్నాను. నాగహంతకా! నేటితో నీ చావు మూడినది. కాచుకొమ్ము."

అప్పుడు మహారాణీ వారు ఇలాగా అంటారు:

"వీరపుత్రా! నేటికి నా పుట్టువు చరితార్థమయినది. నేను వీరపత్నిని మాత్రమే కాదు, వీరమాతనని నేడే గ్రహించితిని. నీ వంటి శూర, వీర కిశోరము నా తనయుడై యుండగా, 'ఆ—వంత' 'ఆవంత'యు నా దరి చేరదు" అంటుంది.

అంతటితో ఆ సీన్ ముగుస్తుంది.

"ఇలాగే అన్ని సీన్లూ మనం చేయాలా! పోర్షన్లు వచ్చాయి గానీ, మాడ్యులేషన్స్ సరిగ్గా లేవు. మూమెంట్స్ కూడా సరిగ్గా లేవు ... 'జవనాశ్వమును సుసజ్జితము కావింపుము' అన్న వెంటనే 'వీరపుత్రా! నేటికి నా పుట్టువు' అంటూ మహారాణి గారి సంభాషణ ప్రారంభం కావాలి. అంతేగానీ, 'నేటితో నీ చావు మూడినది. కాచుకొమ్ము' అన్న తరవాత రాణిగారు ఏమీ అనకూడదు. 'కాచుకొమ్ము' అంటూనే రాజకుమారుడు స్టేజీ మీంచి వెళ్ళి పోతాడు. కనక రాణిగారి డైలాగు 'సుసజ్జితము కావింపుము' అన్న తరవాత ప్రారంభం కావాలి. రాణి గారి డైలాగులో ఆఖరి

వాక్యం ఏమిటి? 'నీ వంటి శూర, వీర కిశోరము నా తనయుడై యుండగా ఆ వంత ఆవంతయు నా దరిజేరదు' అనేగదా! ఈ మాట లంటున్నప్పుడు రాజకుమారుడు తల్లి పాదాలకు నమస్కరించాలి. 'దరిచేరదు' అన్న మాట అవుతూ, అవుతూ ఉండగానే 'ఓరీ నాగ హంతకా! నేటితో నీ చావు మూడినది. కాచుకోమ్మ' అంటూ వెళ్ళిపోవాలి. కొడుకు వెళ్ళినవేపు మహారాణి చూస్తుండగా తెర పడుతుంది'' అన్నాడు అప్పారావు.

"సరిగ్గా అలాగే జరగాల్రా!'' అన్నాను నేను కూడా.

అప్పారావు కాస్త తేరుకొని, మాడ్యులేషన్ గురించి చిన్న సైజు ఉపన్యాసమిచ్చాడు.

''చూడమ్మాయ్! ఈ సీను రక్తి కట్టడం పూర్తిగా నీ మీదనే ఆధారపడి ఉంది. అన్ని వాక్యాలూ రైలు బద్దీల్లాగా అప్ప గించవాకు. గొంతును స్వాధీనంలో ఉంచుకోవాలి. వాక్యాల్ని వొదుగులతో అనాలి. మాట వరసకు చెబుతున్నా. 'ఆవంత ఆవంతయు నా దరిచేరదు' అన్న వాక్యం వేమన పద్యం లాగా బుడబుడా అప్పగించేశావ్. అది తప్పు. మొదటి 'ఆవంత' అనేప్పుడు 'ఆ' తరవాత ఒక అరక్షణం జాగా ఇచ్చి 'వంత' అని అనాలి. ఆ:— ఎందుకో చెబుతాను. ఇక్కడ 'ఆ' అంటే 'ఆ యొక్క' అని అర్థం. 'వంత' అంటే విచారం, శోకం, బాధ, సంతాపం, ఏడుపు, కష్టం, ఇంకా ఇంకా ఇలాంటివే ననుకో; చాలా అర్థా లేడిశాయి. ఇహ రెండో 'ఆవంత' అనేప్పుడు ఒకే వూపున అనాలి గానీ, అక్షరాల మధ్య జాగా ఇవ్వకూడదు. ఈ రెండో దాని అర్థం 'ఆవగింజంత' అని. అంటే, ఆ విచారాన్ని — ఏ విచారాన్ని —. మహారాజు గారు తీవ్రంగా గాయపడ్డారన్న ఆ 'వంత' ను — ఆవంతైనా—

దగ్గరకు రానీయను సుమా! అని మహారాణి అంటున్నది. ఈ తేడా నీవు స్పష్టంగా గొంతులో పలికించాలి. గ్రాపు గీసి చూపించడం నాకు సాధ్యం కాదు — ఏదీ ఒకసారి అని చూడు" అన్నాడు అప్పారావు.

గుండె అరచేతిలో ఉంచుకొని గుంటూరు కమల అన్నది గానీ, ఆ అనడం నాకే సంతృప్తిగా లేదు.

"వేరాలు చూసుకుంటూ డైలాగ్స్ ప్రాక్టీస్ చేయడం మానుకోకు. వచ్చే దఫా నేను చెప్పినట్టు చేయక పోయావో— నీ చర్మం వొలిచానే!" అన్నాడు అప్పారావు.

అప్పారావుగారు ఏం వొలిచేది తెలిసిన వాణ్ణి గనక నేనేమీ అనలా. నేనేమీ అనలేదు గనక మిగిలిన వాళ్ళూ ఏమీ అనలా.

* * * *

ఇది సుందరం గారి కథ.

చిన్నప్పుడు ఆయన ఏ బాధలు పడితేనేం గానీ, ఇప్పుడు మాత్రం ఆయన కేలోటూ లేదు. ఉత్త చేతుల్తో ఈ పట్నం వచ్చాడు. వచ్చిన తొలి రోజుల్లో ఆయన, ఆయన భార్య కూడా కటిక పస్తులు చేశారని చెబుతారు. ఆయన భార్య కలవారి కొంపలలో వంటావార్పూ చేసేదిట. ఆయన గారేమో ఏదో కమీషన్ కొట్లో లెక్కా డొక్కా రాసేవాడట. పది సంవత్సరాలు గిర్రున తిరిగాయో లేదో సుందరం గారు ఉద్యోగం మానేసి సొంతంగా చిన్న వ్యాపారం ప్రారంభించారు. ఇప్పుడాయన లక్షల కధికారి. చాలామంది ఆయన కంపెనీలో పని చేస్తున్నారు. సుందరం గారు స్వయంగా ఏదీ పట్టించుకోరు. కానీ, ఏ కంపెనీలో ఎప్పుడు, ఏం జరిగిందీ ఆయనకు తెలిసి పోతుంది.

ఆయన్ది 'లంకంత' ఇల్లు. 'చెట్టంత' పెద్ద కొడుకు ఇప్పుడు అమెరికాలో చదువుకొంటున్నాడు. కూతురుకు కానీ కట్నం ఇవ్వకుండా పెళ్ళి చేశాడు. పెళ్ళయ్యాక అల్లుడికి ఒక కంపెనీలో పావలా భాగం ఇచ్చాడు.

సుందరం గారితో మీ రెప్పుడన్నా మాట్లాడి చూడండి. విసుగు, చిరాకు, కోపం ఎక్కడా కనబడవు. ఆయన మాటలు 'తేనంత' తీయగా ఉంటాయి. ఆయన్ని అడగనివారూ, అడిగి 'లే' దనిపించుకున్న వారూ లేరు.

"అప్పుడెప్పుడో దేవతలూ, రాక్షసులూ పాల సముద్రాన్ని మథిస్తున్న సమయాన కామధేనువు వెలువడిందట. ఈ ఆవు ఎవరేది అడిగితే దాన్ని తక్షణమే ప్రసాదిస్తుందట. మన సుందరంగా రున్నారే — అదుగో — ఆ 'ఆవంత' గొప్పవారు" అని ఆయ నకు అంకితమిచ్చిన పుస్తకంలో ఒక కవి గారు రాయనుకూడా రాశారు.

అలాంటి సుందరంగారికి ఉన్నట్టుండి ఏం జరిగినా...మనకీ కథతో ఇహ నిమిత్తం లేదు. వదిలేదాం.

*   *   *   *

సంగీతమంటే నాకు అభిమానం లేదన్న వాళ్ళు రౌరవాది నరకాలకు పోతారు.

సంగీతమంటే నాకు వల్లమాలిన ఇష్టం 'కురుక్షేత్రం' నాట కాన్ని నలభై, యాభై సార్లన్నా చూశాను. ఎందుకు చూశా నుట? కథ కోసమా? అబ్బే, కాదే! ఒక్కసారి చూస్తేనే తెలిసి పోయిన కథ కోసం అన్నిసార్లు నాటకాన్ని చూడడం శుద్ధ

దండగ! ఆ నాటకంలోని పద్యాల కోసం చూశాను. 'బావా! ఎప్పుడు వచ్చితీవు?' అన్న పద్యాన్ని గారీభయ్ మందీ య్యాభై రకాలుగా పాడ్డం నేనెరుగుదును. పొలాన్ని బీడు పెట్టి, నాటకాల కోసం చెడ తిరిగిన రోజులు నా కింకా గుర్తున్నాయి.

అయితే ఈ మధ్య వస్తున్న 'లారలప్ప' సంగీతం నా ఒంటికి పడదు. దాన్ని నేను వినలేను. విన్నా ఆనందించ లేను. ఈ సంగీతంలో గాయకుని గాత్రాన్ని వాద్యాలన్నీ కలిసి దిగమింగి పారేస్తున్నాయి.

నేను అద్దశేరు బియ్యం తిని హారాయించుకో గలిగిన వాణ్ణి. గుప్పెడు మరమరాలు నా ముందు పోసి 'ఆనందించు' అంటే నా వల్ల కాదు. మీరేమన్నా ఆనందిస్తామంటారా ? నా కెలాంటి అభ్యంతరమూ లేదు.

ఆ పాటకచ్చేరికి రమ్మనమని రెండు రోజులుగా రామ్మూర్తి నా ప్రాణం తోడేస్తున్నాడు. నేను మెత్తబడలా — చెప్పొద్దూ!

"వంద రూపాయలు పోసి రెండు టిక్కెట్లు కొన్నా, పోక పోతే శుద్ధ దండగవుతుంది. వెడదాం రారాదా ? నీకు నచ్చితేనే కూచుందాం. ఇనప సంగీత మయితే మనం లేచొచ్చేదాం. సుబ్రహ్మణ్యయ్యర్ సంగీతం కిందటిసారి మద్రాసులో విన్నా. చాలా గొప్పగా పాడాడు" అన్నాడు రామ్మూర్తి, నా బలహీనతలమీద నొక్కుతూ.

"సరే" అన్నాను గతిలేక.

నే నెంత అయిష్టంగా వెళ్ళానో అంతగా కుర్చీకి అతుక్కు పోయాను. శంకరాభరణం ప్రారంభిస్తూనే సుబ్రహ్మణ్యయ్యర్,

నన్ను దేవలోకాల్లోకి తీసుకుపోయాడు. రామ్మూర్తి అసలీ ప్రపంచంలోనే లేడు. గాయకునితోబాటుగా వాడూ తల తిప్పడం, 'ఆహో-ఓహో' అనడం చూసిందాకా మా రామిగాడు ఇంతగా సంగీతాన్ని ప్రేమిస్తాడని నాకు తెలీదు.

రాగసంచారం పూర్తి చేసి, పల్లవి చరణాలు అలా అని, వాద్యగాళ్ళకు కాస్త జాగా ఇచ్చాడు సుబ్రహ్మణ్యయ్యర్.

ఏదో 'కీచు' మంటూ చెవిని చీల్చుకు పోయింది.

"చ, చ. ఇహ పోదాం పదరా!" అన్నాడు రామ్మూర్తి కసకస లాడుతూ.

"అప్పుడే ?" అన్నాను.

"ఒక్క క్షణం ఉండను. బాబోయ్! 'ఆ వంత'ను భరించడం నా వల్ల కాదు" అన్నాడు రామ్మూర్తి.

నా చెవి ఎందుకు చీల్చుకు పోయిందో అప్పుడు తెలిసింది.

సుబ్రహ్మణ్యయ్యర్ పాయసం లాండివాడైతే, 'ఆ వంత' పలుగురాయి.

వంత పాటగాణ్ణి — కాస్త మంచిగా పాడే వాణ్ణి సుబ్రహ్మణ్యయ్యర్ ఎందుకు చూసుకోలేకపోయాడో నా కింత వరకూ తెలీదు.

* * * *

ఈ పరంపరలో రావలిసింది మరోటికూడా ఉంది. తిమ్మయ కవి రాసిన 'అచ్చ తెలుగు రామాయణం' లోని ఒక పద్యం—

"కరకు జూపక, 'వంత'లు గనక నెత్త

మున బొరలు, పెనుబాముల మొగి నలగక

వేల్పుదొరకైన వెరవక వెలయు నచటి
పుడమి తాలుపు గమి హెచ్చు బొగడ వరిది—"

ఈ 'వంత' వేరు. దీని అర్థం "పరు—పేర్చు— సేకరించు-పోగుచేయి" వగైరా వగైరాలు.

అయ్యో । అమ్మో !
"దీనికి అంత మెక్కడ ?"
"ప్రస్తుతాని కిక్కడ !"

—0—